

Agnieszka LESZCZ-KRYSIAK

*Akademia im. Jana Długosza
w Częstochowie*

Znaczenie innowacyjności w podnoszeniu jakości kształcenia w edukacji wczesnoszkolnej

Abstract: Significance of Innovation in Improving Quality of Teaching in Early School Education

An important role of the school and each teacher is improving the effectiveness of teaching. The author has worked out her own pedagogical innovation, which is realized and monitored together with the effects of its practical implementation. The goal of this article is to present parents' and teachers' opinions on the implemented author's pedagogical innovation in the context of its influence on improvement of the effectiveness of teaching in early school education. Looking for new solutions in early school education contributes to improvement of quality of education, makes it dynamic and meet the needs of quickly changing reality.

Key words: early school education, pedagogical innovation, assessment, opinion surveys

Słowa kluczowe: edukacja wczesnoszkolna, innowacja pedagogiczna, ewaluacja, badanie opinii

Wstęp

Ważnym zadaniem szkoły i każdego nauczyciela jest dążenie do poprawy efektywności kształcenia. Jego skuteczność jest uzależniona od wielu czynników. Zdaniem J. Sawińskiego (2015, s. 71) do kluczowych problemów związanych z poprawieniem skuteczności edukacji, a tym samym szkoły, należą: efektywność kształcenia, jakość edukacji i pracy, organizacja procesu uczenia i pracy. Wszystkie te elementy spójnie tworzą przestrzeń edukacyjną ucznia, ale także wyznaczają rolę i działania nauczyciela.

Oczekuje się zatem, by system edukacji był nie tylko nowoczesny, ale skuteczny w sensie prakseologicznym. Wobec tego należy zwrócić uwagę na kwestie teleologiczne, środki pedagogicznego oddziaływania oraz wyniki nauczania

i wychowania w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Jest to ten etap kształcenia, który determinuje dalsze losy edukacyjne dziecka. Jak wiadomo, gwałtowny rozwój mózgu następuje głównie w pierwszych latach życia, a później ulega spowolnieniu (Dryden, Vos, 2003, s. 227–268). Dlatego okres ten w życiu dziecka wymaga stworzenia przestrzeni, której będzie ono doświadczać, a także zapewnienia różnorodnej aktywności fizycznej, która będzie stymulatorem zdolności umysłowych. W związku z tym od nauczyciela edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej oczekuje się kreatywnego i twórczego podejścia do dziecka, nastawionego na jego rozwój. Najbardziej pożądanymi wskaźnikami osiągniętych celów w tej dziedzinie są zmiany zarówno w dyspozycjach kierunkowych, jak i sprawnościowych osobowości uczniów.

Aby praca nad podnoszeniem efektywności kształcenia była skuteczna, należy zmienić podejście do ucznia, otworzyć się na jego potrzeby i zainteresowania z uwzględnieniem indywidualnych predyspozycji i możliwości. W dzisiejszej szkole mamy do czynienia z nowym typem ucznia, z „cyfrowym tubylcem”, którego mózg pracuje inaczej. Młodzi robią kilka rzeczy naraz: słuchają muzyki, oglądają telewizję, grają w gry i odrabiają lekcje, szybciej podejmują decyzje, ale równocześnie wykazują duże trudności ze zrozumieniem swoich emocji i bezpośrednią komunikacją społeczną. Wyznacza to nową kulturę uczenia się i pracy indywidualnej nad sobą, zarówno ucznia, jak i nauczyciela (Dryden, Vos, 2003, s. 71).

Uwzględniając omówione przesłanki, autorka stworzyła innowację pedagogiczną, którą realizuje, monitoruje także jej przebieg i skutki jej wdrażania w praktyce. Celem artykułu jest przedstawienie opinii rodziców i nauczycieli na temat wdrożonej innowacji pedagogicznej w kontekście jej wpływu na podnoszenie skuteczności kształcenia w edukacji wczesnoszkolnej, wskazanie, że poszukiwanie nowych rozwiązań sprzyja poprawie jakości kształcenia, czyni je dynamicznym i odpowiadającym potrzebom szybko zmieniającej się rzeczywistości.

Założenia i realizacja innowacji pedagogicznej „Radość z nauki na co dzień — edukacja wczesnoszkolna otwarta na potrzeby dzieci”

Innowacyjne, kreatywne i krytyczne myślenie w edukacji to kluczowe kompetencje w nowoczesnej szkole. Celem innowacyjnych działań jest zawsze poprawa istniejącego stanu rzeczy. E. Smak pisze: „[...] innowacją pedagogiczną jest twórcze rozwiązywanie praktyczno-pedagogiczne polegające na świadomym wprowadzaniu do zastanego wycinka rzeczywistości pedagogicznej novum, które warunkuje uzyskanie lepszych wyników w relacji do dotychczasowych sposobów, środków, form i nakładu sił” (1997, s. 61).

Taki też cel przyświecał autorce i realizatorce innowacji „Radość z nauki na co dzień — edukacja wczesnoszkolna otwarta na potrzeby dzieci”. Wdrażaniu innowacji towarzyszyła myśl o tym, aby dzieci, które przychodzą do szkoły z entuzjazmem, radością, potrzebą eksploracji środowiska i uśmiechem na twarzy, nie zamieniły tych optymistycznych zachowań na stres spowodowany brakiem możliwości odnoszenia sukcesu, ciągłą rywalizacją i byciem ocenianym.

Omawiana innowacja ma charakter metodyczny, dotyczy systematycznej zmiany w zakresie stosowanych metod, środków dydaktycznych i sposobu pracy uczniów. Realizowana jest od września 2014 r. w klasie pierwszej, następnie drugiej, a obecnie kontynuowana w klasie trzeciej. Do klasy uczęszcza 25 uczniów, z czego 22 to dzieci, które rozpoczęły naukę w wieku sześciu lat.

Podstawą innowacji jest organizowanie edukacji według założeń konstrukttywizmu pedagogicznego, odejście od behawiorystycznego systemu nauczania i otwarcie się na potrzeby dzieci. Wdrożenie innowacji pozwala na wspieranie procesu uczenia się najmłodszych uczniów i nieograniczanie ich fascynacji światem zewnętrznym, z którą przychodzą do szkoły. Założeniem autorki jest tworzenie przestrzeni edukacyjnej pozwalającej na wykorzystanie naturalnej aktywności poznawczej dzieci, nauczanie przyjazne mózgowi, bazujące na ciekawości poznawczej uczniów. Innowacja to jest alternatywą dla sedenteryjnego sposobu nauczania, który nie sprzyja zintegrowanemu rozwojowi dzieci. Wykorzystuje wiele modalności przekazu, ogranicza do minimum transfer werbalny i ułatwia łączenie pojedynczych informacji w spójną całość. Prowadzi do wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności w praktyce. Uczeń sam sprawuje kontrolę nad swoją aktywnością poznawczą, ale jednocześnie pracuje w grupie, uwzględniając możliwości poszczególnych jej członków. Organizacja procesu kształcenia ma na celu wytworzenie mechanizmu gratyfikacji wewnętrznej, stworzenie możliwości odniesienia sukcesu i odczucia samozadowolenia przez dzieci (zob. Leszcz-Krysiak, 2016, s. 9–24). W innowacji wykorzystano System Edukacji przez Ruch Doroty Dziamskiej¹, dramę, origami, metodę projektu i grę na flażolecie.

Opis założeń metodologicznych badań własnych

Przedmiotem badań uczyniono opinie rodziców i nauczycieli na temat skuteczności realizowanej innowacji pedagogicznej „Radość z nauki na co dzień — edukacja wczesnoszkolna otwarta na potrzeby dzieci”. Dokonano

¹ Dorota Dziamska — pedagog, metodyk nauczania początkowego, twórczyni Systemu Edukacji przez Ruch; prowadzi Pracownię Pedagogiczną im. prof. R. Więckowskiego w Poznaniu. Jest autorką licznych publikacji zawierających propozycje pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

porównania wyników badań po roku realizacji działań innowacyjnych i po dwóch latach.

Głównym celem badań, których wyniki zostały zaprezentowane w niniejszym artykule, było poznanie opinii rodziców i nauczycieli na temat wpływu innowacji „Radość z nauki na co dzień — edukacja wczesnoszkolna otwarta na potrzeby dzieci” na poprawę skuteczności kształcenia uczniów. Innym celem było poznanie opinii rodziców i nauczycieli na temat tego, czy innowacja korzystnie wpływa na rozwój uczniów. Badano także, w jakich obszarach rozwoju dzieci robią największe postępy w opinii rodziców i nauczycieli. Dążono też do poznania zdania rodziców i nauczycieli na temat tego, czy innowacja powinna być kontynuowana.

Aby zgromadzić materiał empiryczny, posłużono się metodą sondażu diagnostycznego; wykorzystano m.in. technikę ankiety audytoryjnej. Podstawę stanowił kwestionariusz, opracowany przez autorkę i skierowany do rodziców uczniów z klasy, w której realizowana jest innowacja. Ankieta składała się z 22 pytań zamkniętych.

W celu poznania opinii nauczycieli wykorzystano wywiad grupowy, zwany fokusowym (wywiad z grupą tematyczną). Badanych zapoznano wcześniej z instrukcją zawierającą reguły i zasady pracy grupy podczas wywiadu. Moderatorem dyskusji była autorka innowacji, która merytorycznie kierowała rozmową oraz kontrolowała interakcje zachodzące między członkami grupy (por. Rubacha, 2008, s. 147–148).

Badania przeprowadzono w Szkole Podstawowej nr 47 w Częstochowie, w której realizowana jest innowacja. Uczyniono to dwukrotnie, w czerwcu 2015 i 2016 r., wśród rodziców dzieci, które objęte są działaniami innowacyjnymi. W roku szkolnym 2014/2015 rozdano 24 ankiety, zwrócono 19; w roku 2015/2016 rozdano 21 ankiet, zwrócono 19².

W czerwcu 2016 r. przeprowadzono wywiad zintegrowany z sześcioma nauczycielami pracującymi z uczniami klasy IIa, w której realizowana jest innowacja. Byli to: nauczyciel języka angielskiego, religii, asystent nauczyciela, dwóch nauczycieli świetlicy i pedagog szkolny. Pytania dotyczyły oceny wdrażanej innowacji, różnic, jakie występują w pracy z tym zespołem klasowym w porównaniu z innymi, negatywnych i pozytywnych efektów w kontekście podnoszenia skuteczności kształcenia w edukacji wczesnoszkolnej, nabytych umiejętności i kierunku rozwoju uczniów.

Należy nadmienić, że zarówno rodziców, jak i nauczycieli informowano na bieżąco o przebiegu innowacji. Uczestniczyli oni w zajęciach otwartych, podczas których mogli obserwować aktywność, zaangażowanie i efekty pracy dzieci. Rodzice brali aktywny udział w realizowanych projektach, wspólnie

² W ciągu dwóch lat dochodziło do rotacji uczniów w klasie.

z dziećmi wykonywali też niektóre zadania domowe. Zwiększało to zaangażowanie rodziców w proces dydaktyczny dziecka, a równocześnie rozszerzało ich wiedzę.

Analiza wyników badań własnych

Uczestnicy badania fokusowego zgodnie wskazywali na pozytywne aspekty realizowanej innowacji pedagogicznej. Podkreślali, że dzieci wyróżniają się otwartością, są twórcze i radosne. Jeden z uczestników badania stwierdził, że „uczniowie tej klasy są dziećmi otwartymi, łatwo nawiązującymi kontakty z uczniami z innych klas. Chętnie angażują się w różne przedsięwzięcia, mają dużo pomysłów. Potrafią same zorganizować sobie zabawy podczas pobytu w świetlicy szkolnej. Na zaproponowane przez nauczyciela formy spędzania czasu wolnego reagują entuzjastycznie”.

Prawie połowa uczniów klasy gra doskonale na flażolecie; pozwala im to prezentować swój talent muzyczny, co z kolei wpływa na podniesienie samooceny uczniów. Część grupy przepada za tańcem; uczniowie samodzielnie opracowują choreografię do wybranej przez siebie muzyki. Robią to w przerwach między zajęciami bądź podczas godziny zajęć pozalekcyjnych. Dzieci mają ze sobą dobry kontakt, są twórcze. Ich działania podobają się i są wysoko oceniane przez społeczność szkolną.

Praca metodą projektu spowodowała, że uczniowie potrafią sami poszukiwać rozwiązań, ciekawych możliwości prezentacji wyników swojej pracy. Dzielą się rolami. Samodzielnie i twórczo rozwiązują problemy, co potwierdzają słowa jednego z respondentów: „Uczniowie kształceni w tradycyjny sposób są «zaszufladkowani», włożeni w konkretne schematy, poza które rzadko wychodzą. Natomiast uczniowie IIa podejmują wyzwania, rozwiązują różne problemy, są chętni do działania, proponują różne rozwiązania”.

Drugi bardzo ważny obszar rozwoju dzieci, na który wpłynęła pozytywnie innowacja, to umiejętności społeczne. Potwierdzili to zarówno rodzice, jak i nauczyciele. Jedna z badanych osób powiedziała: „Dzieci te nie wchodzi w konflikty rówieśnicze. W naturalny sposób łagodzą spory, nie sprawiają problemów wychowawczych. Klasę tę wyróżnia przede wszystkim bardzo wysoki rozwój społeczny. Uczniowie łatwo nawiązują kontakty z rówieśnikami i osobami dorosłymi. Zauważyć jednak należy, że dążą do zaprezentowania swojego zdania i często zostają przy nim, robiąc «po swojemu»”.

Zauważa się także zmianę stosunku uczniów do prowadzącego zajęcia. Uczniowie swobodnie proszą o pomoc, nie boją się zadawać pytań. Oto wypowiedź jednego z respondentów: „Podchodzą, chętnie pokazują swoje prace, słuchając jednocześnie uwag nauczyciela i poprawiając je”.

Za negatywny skutek innowacji można uznać to, że klasa jest bardzo rozmowna i głośna. Uczniowie ciągle chcą zabierać głos, nie czekając na swoją kolej. Czasem trudno zapanować nad grupą, zwłaszcza jeśli oczekuje się ciszy na zajęciach. Dla nauczycieli hałas bywa niekiedy uciążliwy. Zauważa się jednak, że tematy rozmów podejmowanych przez uczniów odnoszą się do zagadnień realizowanych na zajęciach. Niehamowane wyrażanie swojego zdania i emocje powodują, że bardzo często okazują oni radość, śmiejąc się, skacząc, uderzając rękami o stolik. Przyzwyczajeni są do oceniania kształtującego. Domagają się uwagi nauczyciela i akceptacji efektów swojej pracy, co wyrażają słowami. Oczekują informacji, co zrobili dobrze, a co powinni i jak mogą to poprawić. Potrafią też bronić swojego stanowiska, podając argumenty. Nauczyciel nie wprawia ich w onieśmienie. Niestety, ta cecha uczniów nie przez wszystkich pedagogów postrzegana jest pozytywnie. Jedna z respondentek stwierdziła: „Przez tę otwartość czasami zacierają się granice i trzeba ich bardziej dyscyplinować”.

Należy wyraźnie podkreślić, że osoby uczestniczące w badaniach fokusowych wyrażały bardzo pozytywne opinie na temat realizowanej innowacji. Część badanych miała okazję uczestniczyć w zajęciach otwartych. Podkreślali, że założenia i sposób realizacji innowacji są odpowiedzią na rzeczywiste potrzeby rozwojowe dzieci, zwłaszcza te dotyczące integrowania treści nauczanie i różnych rodzajów aktywności uczniów. Wpływ innowacji na dzieci widoczny jest wyraźnie w sferze rozwoju społecznego i emocjonalnego.

Po pierwszym roku realizacji innowacji 74% badanych rodziców uważało, że innowacja zdecydowanie korzystnie wpłynęła na rozwój dziecka, a 26% rodziców sądziło, że raczej tak. Po drugim roku realizacji 63% rodziców uważało, że innowacja oddziałuje zdecydowanie korzystnie (tabela 1). Można więc uznać, że ogólnie badani rodzice zauważają pozytywny wpływ podejmowanych działań

Tabela 1. Odpowiedź badanych rodziców na pytanie, czy innowacja korzystnie wpłynęła na rozwój dziecka

Kategorie odpowiedzi	2015		2016	
	N	[%]	N	[%]
Zdecydowanie tak	14	74	12	63
Raczej tak	5	26	6	32
Ani tak, ani nie	0	0	0	0
Raczej nie	0	0	1	5
Zdecydowanie nie	0	0	0	0
Razem	19	100	19	100

Źródło: obliczenia własne na podstawie analizy wyników badań ankietowych rodziców.

innowacyjnych na rozwój dziecka, co jest również zgodne z opinią nauczyciela prowadzącego zajęcia.

Głównym celem wdrażanej innowacji było dostarczenie dzieciom radości z uczestnictwa w zajęciach; prawie 80% badanych rodziców w 2015 r. i 74% w 2016 r. stwierdziło, że ten cel został zrealizowany. Pobyt najmłodszych uczniów w szkole wiązał się z pozytywnymi emocjami, co ułatwiało naukę (tabela 2).

Opinie rodziców po pierwszym i drugim roku realizacji innowacji na temat umiejętności, jakie u uczniów rozwinęły się najlepiej, są raczej zgodne. Najczęściej wymieniano prawidłowe funkcjonowanie w grupie oraz umiejętność przetwarzania informacji i samodzielnego tworzenia wiedzy, co jest całkowicie zgodne z przyjętymi założeniami pracy z grupą.

W 2015 r. połowa badanych rodziców uważała również, że realizacja innowacji ma znaczenie dla budowania adekwatnego poczucia wartości uczniów (tabela 2). Ten system zajęć umożliwia uczniom odnoszenie indywidualnych i zespołowych sukcesów oraz daje poczucie sprawstwa. Eliminuje element niezdrowej rywalizacji.

Jest to szczególnie ważne dla uczniów, którzy reprezentują dużo niższy poziom umiejętności, np. plastycznych czy konstrukcyjnych. W 2016 r. już tylko 26% rodziców sądziło, że zajęcia te wpływają w największym stopniu na adekwatne poczucie wartości uczniów. Może to być spowodowane tym, że połowa uczniów w klasie gra świetnie na flażoletach i często ma okazję prezentowania

Tabela 2. Opinia badanych rodziców na temat umiejętności, które u dzieci rozwinęły się najbardziej w wyniku realizacji innowacji

Kategorie odpowiedzi	2015		2016	
	N	[%]	N	[%]
Poprawa ogólnej sprawności fizycznej i motorycznej	6	31,6	8	42,1
Poprawa koordynacji ruchowej	7	36,8	7	36,8
Radzenie sobie z negatywnymi i pozytywnymi emocjami	8	42,1	6	31,6
Radość z uczestnictwa w zajęciach	15	78,9	14	73,7
Adekwatne poczucie własnej wartości	9	47,4	5	26,3
Prawidłowe funkcjonowanie w grupie rówieśniczej	13	68,4	10	52,6
Poprawa koncentracji	7	36,8	6	31,6
Umiejętność przetwarzania informacji i samodzielnego tworzenia wiedzy	13	68,4	10	52,6

Źródło: obliczenia własne na podstawie analizy wyników badań ankietowych rodziców. Wyniki nie sumują się do 100%, ponieważ istniała możliwość czterokrotnego wyboru.

swojego talentu. Uczniowie, którzy nie chcieli grać bądź nie wykazywali zdolności muzycznych, sami zrezygnowali z doskonalenia gry na instrumencie, ale można zauważyć, że później żałowali swojej decyzji.

Rodzice wysoko oceniają postęp rozwoju dzieci w poszczególnych obszarach. We wszystkich obszarach średnia wynosi powyżej 4. Sądzą oni, że największy postęp (4,7) w rozwoju dotyczy: koordynacji ruchowej i wzrokowo-ruchowej; umiejętności kontroli ruchów i dostosowania ich do zadania; umiejętności współpracy w grupie; umiejętności nawiązywania kontaktu z rówieśnikami

Tabela 3. Porównanie opinii rodziców na temat, w jakim obszarze rozwoju uczniowie osiągnęli największy postęp w wyniku realizacji innowacji (skala 1–5; liczba badanych N = 19; dane z 2015 i 2016 r.)

Lp.	Obszary rozwoju uczniów	Skala ocen										Średnia ocen	
												2015	2016
		1	2	3	4	5	Liczba wskazań						
I	W zakresie rozwoju fizycznego												
	Sprawność fizyczna oraz motoryka mała i duża				1	3	3	9	8	7	7	4,2	4,1
	Rozwijanie świadomości własnego ciała					3	2	9	10	7	7	4,2	4,3
	Rozwijanie świadomości przestrzeni i działania w niej					1	3	14	8	4	8	4,5	4,3
	Koordynacja ruchowa i wzrokowo-ruchowa							6	8	13	11	4,7	4,6
	Umiejętność kontroli ruchów i dostosowanie ich do zadania							8	9	11	10	4,6	4,5
II	W zakresie rozwoju emocjonalnego												
	Inteligencja emocjonalna (zauważanie potrzeb innych)			1		2	3	9	5	7	11	4,1	4,4
	Umiejętność radzenia sobie z emocjami własnymi i innych					3	4	10	10	6	5	4,1	4,1
	Wrażliwość na potrzeby drugiego człowieka			1		1	2	3	6	14	11	4,6	4,5
	Poczucie sprawstwa (coś zależy od dziecka, dziecko ma wpływ na to, co robi)					1	4	7	6	11	9	4,5	4,3
	Umiejętność czerpania radości z nauki i odnoszenia sukcesów			2		2	4	9	6	8	9	4,3	4,3

III	W zakresie rozwoju społecznego												
	Świadomość osobistej, zbiorowej odpowiedzialności oraz sprawiedliwości społecznej			1			1	7	12	11	6	4,5	4,3
	Umiejętność komunikacji			1	1		2	10	8	8	8	4,3	4,2
	Umiejętność współpracy w grupie				1	2	1	2	5	15	12	4,7	4,5
	Umiejętność nawiązywania kontaktu z rówieśnikami i dorosłymi				1		2	5	7	14	9	4,7	4,2
VI	W zakresie rozwoju poznawczego												
	Kreatywność i rozwijanie indywidualnych predyspozycji intelektualnych			1	1	1	2	8	5	9	11	4,3	4,4
	Rozwijanie zdolności językowych			2	4		4	12	7	5	4	4,0	3,6
	Rozwijanie zdolności matematycznych				2	5	4	7	6	7	7	4,1	4,0
	Rozwijanie koncentracji uwagi				1	1	2	11	10	7	6	4,3	4,1
	Rozwijanie umiejętności logicznego myślenia, uogólniania i wnioskowania				1		4	11	7	7	7	4,4	4,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie analizy wyników badań ankietowych rodziców.

mi i dorosłymi (tabela 3). Jest to zgodne z założeniami Systemu Edukacji przez Ruch. Ocena rodziców pokrywa się z obserwacjami i opiniami nauczycieli prowadzących zajęcia w klasie.

W 2015 r. prawie 90% badanych rodziców uważało, że innowacja zdecydowanie powinna być kontynuowana. Jedna osoba sądziła, że raczej tak; jedna udzieliła odpowiedzi „ani tak, ani nie”. Można więc uznać, że rodzice są zadowoleni z realizowanej innowacji pedagogicznej i dostrzegają jej pozytywny wpływ na rozwój dzieci. Te dane zmieniły się po drugim roku wdrażania innowacji. Odpowiedzi „zdecydowanie tak” udzieliło 63% badanych, „raczej tak” — 26%. Być może jest to spowodowane tym, że niektórzy rodzice (wynika to z rozmów z autorką) oczekują tradycyjnego sposobu nauczania i oceniania. Mają wątpliwości, czy ta innowacja nie skupia się zanadto na twórczym rozwoju dziecka, obszarach artystycznych, czy nie dominuje nauka przez zabawę.

Podsumowanie

Analiza zebranego materiału empirycznego potwierdziła, że innowacja „Radość z nauki na co dzień — edukacja wczesnoszkolna otwarta na potrzeby dzieci” w opinii nauczycieli, rodziców i autorki wpływa na poprawę jakości kształcenia, a tym samym podnosi jego skuteczność. Wszyscy badani zgodnie stwierdzają, że jej wdrożenie korzystnie wpłynęło na rozwój uczniów, szczególnie w sferze emocjonalnej i społecznej. Są to obszary rozwoju uczniów, które trudno zmierzyć, a efekty bywają odroczone, celowe więc będzie monitorowanie losów uczestników innowacji w dalszych latach nauki.

Uzyskane wyniki badań i refleksje autorki skłaniają do namysłu nad teorią i praktyką edukacji wczesnoszkolnej. Wdrażanie innowacji jest szansą na zmianę w edukacji, stwarza możliwości dopasowania działań do warunków szkoły i uczniów, nie jest odgórnym realizowaniem zaleceń bez uwzględnienia specyfiki i kultury danego środowiska. Innowacyjne podejście do kształcenia sprawdza się szczególnie w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. J. Bałachowicz pisze: „Pedagogika wczesnoszkolna lepiej sobie radzi z przenoszeniem na grunt praktyki nowoczesnych metod nauczania-uczenia się, ale próbuje się często nowe metody wkładać w stare ramy zachowań nauczycieli i uczniów” (2012, s. 63). Dlatego istnieje potrzeba zmiany myślenia o edukacji oraz konieczność pogłębienia wiedzy psychologicznej nauczycieli, ale także rodziców, którzy są dużym wsparciem dla pedagogów w procesie kształcenia. Przeszarżały pogląd, że o sukcesie człowieka decyduje wyłącznie iloraz inteligencji, powoduje, że zbyt małą uwagę zarówno nauczyciele, jak i rodzice przywiązują do kształtowania inteligencji emocjonalnej. Tymczasem w dobie deficytu kontaktów społecznych, braku bliskości, rozmowy i życia rodzinnego to właśnie rozwijanie umiejętności komunikacji, empatii, wytrwałości w dążeniu do celu i poczucia własnej wartości powinno być celem edukacji. Dlatego potrzebne są zmiany szczególnie w tym obszarze. Innowacje pedagogiczne mają na celu wprowadzenie ulepszeń stanowiących pomoc w skutecznej edukacji, która będzie odpowiedzią na potrzeby uczniów i zmieniającej się rzeczywistości. Takie rozumienie innowacji daje nauczycielom szansę na wdrażanie twórczych pomysłów, których celem jest poprawa jakości kształcenia.

Bibliografia

- Bałachowicz, J. (2012). *Pedagogika wczesnoszkolna — bariery i kierunki rozwoju*. W: D. Klus-Stańska, D. Bronk, A. Malenda (red.), *Pedagogika wczesnoszkolnej edukacji. Dyskursy, problemy, otwarcia*. Warszawa: Wyd. Akademickie „Żak”.
- Dryden, G., Vos, J. (2003). *Rewolucja w uczeniu się*. Przeł. B. Józwiak. Poznań: Zysk i S-ka.

- Smak, E. (1997). *Z zagadnień innowacji pedagogicznej*. Opole: Wyd. UOp.
- Leszcz-Krysiak, A. (2016). *Założenia i realizacja innowacji pedagogicznej „Radość z nauki na co dzień — edukacja wczesnoszkolna otwarta na potrzeby dzieci”*. W: B. Muchacka, M. Such-Pyrgiel, D. Łażewska (red.), *Dobre praktyki w edukacji w kontekście integralnego rozwoju dzieci, młodzieży i dorosłych*. Józefów: Wyd. Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi.
- Rubacha, K. (2008). *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa: Wyd. Akademickie i Profesjonalne.
- Sawiński, J. P. (2015). *Jak zwiększyć skuteczność szkolnej edukacji. Poradnik dla nauczycieli i edukatorów*. Cz. 1. Warszawa: Difin.

